

Spreeken als je naar de ander geluisterd hebt

Te lezen: Handelingen 17:16-34
Heemskerk, 16 februari 2014

Christenen hebben veel te vertellen. Dat heeft te maken met de rijkdom van het geloof. We raken niet gauw uitgepraat:

- christenouders in gesprek met hun kinderen als die sommige dingen niet goed zien of doen;
- christelijke politieke partijen, die in het politieke en maatschappelijke debat een christelijk geluid laten horen en een weg willen wijzen;
- christenen onder elkaar in de kerk.

We hebben veel te vertellen. Maar dat kan niet zonder goed te luisteren.

Wij zijn geroepen om te getuigen van wat God ons in het geloof heeft gegeven. Maar een getuigenis is niet een standaardverhaal dat je bij mensen in de brievenbus of in de oren dropt.

Het evangelie komt 'van boven'. Maar het laat zich niet als een kant-en-klaar voedselpakket uit een vliegtuig afwerpen boven een hongerige menigte. Er zijn christenen die in de bus of in de trein bij het uitstappen een traktaatje op hun zitplaats achterlaten. Er zullen best mensen zijn die door het lezen van zo'n achtergelaten traktaatje tot een omkeer in hun leven gekomen zijn - God werkt op veel manieren. Maar het eigenlijke getuigenis heeft zijn plek in een ontmoeting waarin gesproken en geluisterd wordt. Pas spreken als je naar de ander geluisterd hebt.

We lezen uit Handelingen 17 het verhaal van Paulus' optreden in Athene. Hij zocht de Joden op in de plaatselijke synagoge. Met hen had hij daar een gemeenschappelijke basis voor gesprek. Ze verstonden elkaar. Ze waren het niet met elkaar eens. Maar ze wisten van elkaar waarover ze het hadden. Want ze deelden samen de boeken van het Oude Testament.

Buiten de synagoge lag dat in Athene heel anders. Het was een stad van filosofen en - om het modern te zeggen - spirituele zoekers. Dat beheerste het dagelijks leven. We lezen in vers 21:

'Alle Atheners en de vreemdelingen die er wonen hebben voor haast niets anders tijd dan voor het uitwisselen van de nieuwste ideeën'.

Voordat Paulus in Athene contact zoekt met de mensen op straat en op de markt, loopt hij eerst aandachtig door de stad. Zoals ook nu toeristen door de stad lopen. Paulus heeft oog voor wat er te zien valt, want dat vertelt veel over de mensen die er wonen. Hij ziet afgodsbeelden. En een altaar waarop geschreven staat: 'Aan de onbekende God'. Dat zet hem aan het denken en hij slaat het in zijn geheugen op als een mogelijke ingang voor een gesprek met de Atheners. Athene was een stad van filosofische scholen en dichters. Paulus had er voor gezorgd dat hij wist wat er in

Athene allemaal werd geleerd en geschreven. Hij had de nodige quotes in zijn hoofd en citeert zonder moeite dichters. Zoals in vers 28, waar hij tegen zijn gesprekspartners zegt:

‘Zoals ook enkele van uw eigen dichters hebben gezegd:
“Uit God komen wij ook voort” ‘.

Dat citaat geeft hij als hij zich voor de Areopagus verantwoordt voor zijn doen en laten in de stad. De Areopagus was een college van wijze mannen die toezicht hielden op de orde in de stad.

Ik denk dat we dit allemaal een heel goede aanpak van Paulus vinden. Het is een goeie binnenkomer om tegen je toehoorders te kunnen zeggen: ‘Toen ik in uw stad rondliep constateerde ik hoe buitengewoon godsdienstig u bent. Ik ontdekte zelfs een altaar dat u gewijd hebt aan de onbekende god’.

Het is heel sterk om een lokale dichter te kunnen citeren en er blijk van te geven dat je weet welke filosofische debatten er ter plekke gevoerd worden. Zo breng je je eigen ideeën aan de man. Elk reclamebureau zal je zulke dingen adviseren.

Maar is dit vooral een zaak van psychologie en communicatiewetenschappen? Zo verkoop je auto’s, afslankmiddelen en beweeg je mensen te geven voor goede doelen. Zo verkoop je ook het christelijk geloof?

Of heeft het wat te maken met de inhoud en het karakter van het evangelie? Is die aanpak van Paulus conform Gods omgang met mensen? Doet het recht aan de aard van het geloof in God?

Kennelijk is dit het geval. Als Paulus voor de leden van de Areopagus uitleg geeft van zijn geloof in God, zegt hij:

‘Het was Gods bedoeling dat mensen hem zouden zoeken en hem al tastend zouden vinden, aangezien hij van niemand van ons ver weg is’.

Zo is God! Wie Hem zoekt zal Hem vinden. Hij is niet ver weg van al die mensen die zoeken en tasten naar het geheim van het leven, van hun eigen leven. Hij was niet ver weg van die Atheners die het altaar voor de onbekende God hadden geplaatst. En van die dichter die had gezegd: ‘Uit hem komen ook wij voort’. En Hij is niet ver weg van die moslim die zijn gebeden zegt. En van die milieuactivist met zijn filosofie. En van die yogaleraar met zijn wereldbeschouwing. Hij is zelfs niet ver weg van een atheïst. Hij is veel dichterbij dan de atheïst zou willen.

God is niet ver van al die mensen - hoeveel christelijk commentaar wij op elk van hen ook hebben te geven. In Jezus is Hij vlak bij gekomen. Hij is in hun schoenen gaan staan. Hij is in hun huid gekropen. Jezus Christus: Immanuël, God-met-ons. Hij heeft ons leven geleefd. Hij heeft onze zonden gedragen en onze schuld voor eigen rekening genomen. Hij heeft de doodlopende wegen van ons leven ten einde toe gelopen, tot op Golgotha. Hij is onze dood gestorven.

Kan God dichterbij komen? Daarom: zoek in je leven - in alles wat daarin gebeurt - naar God. Tast naar Hem in het donker van de vragen die je hebt. Veel mensen tasten mis, maar het is erger om niet te tasten. Zoals Jezus zelf zei: ‘Zoek en je zult vinden’.

God laat zich vinden door wie Hem oprecht zoekt, ook als hij daarbij langs dwaalwegen gaat. Jezus zoekt een mens zelfs op z'n dwaalwegen op.

God is niet ver weg, ook niet van mensen die er volgens ons helemaal naast zitten.

Wij lopen vaak bij hen weg. Of scheppen afstand door te gaan preken.

Wie luistert blijft dichtbij. Dat deed Paulus in Athene. Hij keek naar wat er in de stad te zien was en luisterde naar wat de inwoners bezig hield en waarin zij geloofden. Pas daarna begon hij te spreken.

Dat valt niet mee, om te luisteren naar mensen die het volgens jou mis hebben. Om hen uit te nodigen te vertellen waarom ze doen wat ze doen en geloven wat ze geloven. Om hen daartoe uit te nodigen en dan weer verder te luisteren. Dat vraagt ruimte in je hoofd en in je hart. Dat is vreselijk moeilijk als je hoofd en hart helemaal vol zitten met wat jij gelooft dat de waarheid is.

Dat is heel erg moeilijk. Daarom is het verstandig om eenvoudig te beginnen. Om te beginnen met luisteren naar mensen die óók christen zijn, maar uit een andere kerkelijke traditie komen.

Op een studiedag die ik bezocht, vertelde de Grieks-orthodoxe aartsbisschop Kalistos een verhaal dat ik exemplarisch vind voor waar we het vanmorgen over hebben. Hij had in Londen een reis gemaakt met de ondergrondse en stond in het station op de roltrap omhoog naar de bovenwereld. Daar stond een groepje evangelische jongeren om mensen aan te spreken en hun getuigenis te geven. Het is boeiend om je die ontmoeting van twee christelijke werelden voor te stellen: Op de roltrap komt de aartsbisschop omhoog, in een zwart ambtsgewaad en een groot kruis op zijn borst. Boven aan de roltrap staan jongeren in een T-shirt met de tekst 'Jesus loves you'. De aartsbisschop komt boven en een van de jongeren spreekt hem aan: 'Are you saved?' Bent u gered? Kalistos vertelde: 'Ik legde mijn hand op zijn schouder en antwoordde: 'I am being saved' - ik word gered.

Dat werd luisteren voor die jongeren voor wie Gods redding voor de eeuwigheid een zaak was van één beslissend moment, het moment van je bekering, het moment dat je Jezus aanneemt als je Heiland.

Hier stond een christen voor hen uit een traditie waarin je redding de hele geschiedenis van je leven duurt en bekering een dagelijkse bekering is. Dat was luisteren voor je kunt gaan getuigen.

Ik herinner mij een gesprek met een protestant die heel veel kritiek had op de rooms-katholieke kerk. Als het woordje 'paus' of 'mis' viel, kwam er geen einde aan zijn woordenstroom. Het geval wilde dat hij in het ziekenhuis op één kamer kwam te liggen met een katholieke medepatiënt. Het geval wilde.... soms is de ironie van de geschiedenis Goddelijke leiding. Vlak vóór die protestant weg zou worden gereden naar de operatiekamer vroeg de katholieke: 'Zal ik een gebed voor je uitspreken?' In de dagen die de protestant nog in het ziekenhuis restten, kon hij luisteren naar wat zijn katholieke kamergenoot over zijn geloof en kerk vertelde.

Als u baptist bent: Gebeurt het u wel eens dat u door familie of vrienden die niet baptist zijn wordt uitgenodigd voor een dienst waarin de kinderdoop wordt bediend? Neef Jan en zijn vrouw hebben een dochtertje gekregen en vinden het fijn als u bij de doop aanwezig zou zijn. Hoe zit je daar dan?

Om uit eigen ervaring te spreken: Ik zit daar dan en stel mij bewust open voor de goede dingen die gezegd worden. Twee ouders spreken uit dat ze hun kind van God hebben ontvangen en beloven het in geloof op te voeden. Dat is prachtig en behoeft geen baptisten commentaar.

De dominee benadrukt dat het mooie van de kinderdoop is dat Gods genade er voor een mens is nog vóór die mens als baby er om kan vragen of zelfs één woord kan spreken - waarna de baby begint te huilen als de waterdruppels op z'n hoofd vallen. Dat is een diepe geloofswaarheid: Gods genade komt altijd éérst. Dat geldt ook van een doop op belijdenis van geloof. Dat is voor een baptist in die dienst genoeg voor een zegen. Onder de koffie na afloop bij neef Jan thuis, heb ik geen behoefte om een discussie over de kinderdoop te beginnen.

Dit zijn voorbeelden van ontspannen luisteren naar iemand die anders denkt en op sommige punten anders gelooft dan je zelf doet. Het zijn makkelijke oefeningen in het luisteren. Het gaat om luisteren naar medechristenen.

Het wordt moeilijker als het gaat om het luisteren naar de moslima met een hoofddoekje om, die u wekelijks een ochtend komt helpen om het huis schoon te houden. Waar praat u met haar over in de ramadan, als ze tijdens de koffiepauze die u altijd met haar houdt, voor alle lekkers bedankt? Kunt u haar uitnodigen om te vertellen wat dit voor haar als moslimgelovige betekent? Kunt u dan naar haar luisteren? Of stopt u liever een Johannesevangelie in haar mantelzak?

In Mattheüs 8 vraagt een Romeins officier Jezus om zijn bediende te genezen. Hij zegt tegen Jezus: U hoeft daarvoor niet eens bij mij thuis te komen. Als ik tegen één van mijn soldaten zeg: 'Kom!', dan komt hij, en als ik zeg: 'Ga!' dan gaat hij. Eén woord van U is genoeg voor de genezing van mijn slaaf. Wie had dat van een Romein verwacht?!

Jezus reageert en zegt tegen zijn mede-Joden: 'Ik verzeker jullie, bij niemand in Israël heb ik zo'n groot geloof gevonden' (v.10). Wie kan luisteren hoort verrassende dingen van mensen van wie hij had gedacht dat hij tegen ze moest preken.

Luisteren naar de collega op je werk die je in de lunchpauze vertelt 'niets met God te hebben'. Wat doet u dan? O, zult u zeggen, ik weet niet wat ik dan moet zeggen. Ik kan me dat voorstellen. Zo'n pertinente, massieve verwerping, ontkenning van het geloof in God.... Daarvan heb je niet terug.

Het is de vraag of je daarvan terug moet hebben. Of je dan iets moet zeggen ten gunste van God, en over de waarheid van het geloof. Als je dat doet wordt het waarschijnlijk een ping-pong spelletje welles-God, nietes-God. Misschien is het beter te luisteren. Je hebt een dikke kans dat je collega slechte ervaringen met christenen en de kerk heeft gehad. Als hij daarover begint: probeer het niet bij te stellen. Zeg in

ieder geval nooit: 'Bij ons baptisten gaat het gelukkig heel anders toe'. Luister. Betuig je medegevoel: 'Dat is erg naar voor jou geweest, alles wat je met de kerk hebt meegemaakt'.

Stel een vraag die hem uitnodigt op een wat dieper niveau over zijn afwijzing van God te vertellen, bijv.: 'Als je niet in God gelooft, waarin geloof je dan? Waar haal je de kracht vandaan om moeilijkheden te boven te komen? Waar ga je voor in het leven? Wat is volgens jou de betekenis van je leven? Wat doe je met de herinneringen aan dingen die je fout deed? Woorden, daden, een houding waarmee je anderen hebt beschadigd en die een zwarte bladzijde zijn in het geschiedenisboek van je leven? Welke hoop heb je voor de dag van morgen, voor volgend jaar? Welke hoop heb je als de dokter je heeft gezegd dat je niet lang meer te leven hebt?'

Dit zijn geen standaardvragen uit een evangelisatiemethode die je één voor één moet stellen. Het zijn suggesties voor een uitnodiging aan de ander om over de meest fundamentele dingen over zijn of haar leven te spreken. En u luistert. En dat luisteren is ook een uitnodiging om verder te spreken.

Het zijn geen standaardvragen. Luisteren schept een sfeer die creatief is. Luisteren naar de ander die zijn verhaal vertelt en luisteren naar God hangen samen. Als je biddend luistert naar wat een mens je vertelt, schept Gods Geest in jou vragen die je kunt stellen, die niet in een boekje staan en die je niet tevoren had bedacht.

God is niet ver weg van een mens die zich tastend een weg zoekt naar de betekenis van zijn leven. Als u naar hem luistert en daarna spreekt - eerst luisteren en pas daarna spreken - trekt u op die zoektocht een eindje met hem op.

God is niet ver weg van een mens die zich tastend een weg zoekt naar de betekenis van zijn leven. God is vlees en bloed geworden in Jezus.

Hij is bloedwarm dichtbij: zó helemaal God en zó helemaal mens.

Jezus heeft het meest waardevolle leven geleefd dat ooit op aarde is geleefd. Zijn leven had zoveel betekenis dat het zelfs na zijn dood niet ophield. Drie dagen na zijn dood, die Hij uit liefde voor mensen aan het kruis stierf, wekte God Hem op uit het graf. Jezus' leven: letterlijk eindeloos goed. Naar zo'n leven zijn we allemaal op zoek.

Paulus' toespraak in Athene tot de leden van de Areopagus loopt uit op deze verkondiging van Jezus:

'God slaat geen acht op de tijd waarin men hem niet kende (maar tastend naar hem zocht, zoals hier in Athene), maar roept nu overal de mensen op om een nieuw leven te beginnen, want hij heeft bepaald dat er een dag komt waarop hij een rechtvaardig oordeel over de mensheid zal laten vellen, door een man die hij voor dat doel heeft aangewezen. Het bewijs dat het om deze man gaat, heeft hij geleverd door hem uit de dood op te wekken' (v.30,31).

Die man is Jezus. Hij is de ware mens, de enige die het geheim van het menselijk leven kent en het zelf heeft waar gemaakt. Hij is de enige die een oordeel over het leven van een mens kan geven en dat eens ook zal doen. Hier en nu wil hij een zoekend mens laten delen in het geheim van zijn leven.

God is niet ver weg van een mens die zich tastend een weg zoekt naar de betekenis van zijn leven. Hij is vlakbij op die weg, in die zoektocht. Jezus zelf - de ware mens naar Gods bedoeling en de mens van ons verlangen - zoekt een mens op in de zoektochten van zijn leven. Als u in gesprek bent met een zoekend mens, als u luistert en spreekt, zoekt Jezus in die ontmoeting die mens op.

Amen.

GEBED

Heer, hoe groot bent U. Op zoveel manieren laat U zien hoe wijs en machtig U bent.

- In de warmte en het licht van de zon, waardoor wij leven en in opleven na de donkerte van de nacht.
- In de bewegingen van de sterren aan de hemel.
- In het zingen en spelen van kinderen. U bent geweldig groot in de kleine dingen van het leven.
- U bent wonderlijk groot. Het grootste wonder is wel dat U om ons geeft. Dat U uw eer als God hebt verbonden met ons leven met al onze ups en downs, onze kwetsbaarheid, eigenwijsheid, onze schuld.

U stelt uw eer als God er in om voor ons te zorgen, ons te dragen, lief te hebben, te vergeven. Uw zoon heeft onze naam willen dragen, Zoon van mensen.

Heer, uw naam is groot op aarde. Maar onze ogen moeten geopend worden om het te zien, en onze oren om het te verstaan en onze mond om te kunnen belijden en het in psalm 8 te kunnen zingen.

Amen.

Dat is onze ervaring. En wij bidden het voor zoveel mensen die U zoeken in de vragen van hun eigen leven.